

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Itkonen, Hannu

Title: Sosialismin mahdollisuuksia tutkailemassa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Itkonen

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Itkonen, H. (2023). Sosialismin mahdollisuuksia tutkailemassa. Työväentutkimus, 37, 171-172.
<https://journal.fi/tyovaentutkimus/issue/view/10839>

suuteen. Juhlavuosien runsas ohjelma on sisältänyt kulttuuritapahtumia ja -katselmuksia, seminaareja sekä lukuisia juhla- ja muita tilaisuuksia.

Liiton pääsihteeri Jorma Turunen kirjoitti lehtikolumnissaan vuonna 2009, että järjestön pitkäaikaisen toiminnan kuluessa on tapahtunut useita muutoksia. Liiton perustehtävän, yhteiskunnallisen ja sivistyksellisen tasa-arvon edistämisen, kirjoittaja arvioi säilyneen kestävässä. Toiminnan ajureina ovat olleet demokratia ja suvaitsevaisuus. TSL:n puheenjohtajanakin pitkän rupeaman toiminut Ilkka Kantola määritteli työväen sivistyksen tasa-arvon, rauhan aatteen, suvaitsevaisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi ja puolustamiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisesti, niin työpaikoilla kuin poliittisessa toiminnassa.

Tuomiston laaja-alainen yhteiskunnallisten muutosten tarkastelu ja TSL:n toimien kiinnittäminen niihin on valaisevaa luettavaa. Näin menetellessään kirjoittaja on runsasta lähdeaineistoa hyödyntäen nivonut tutkimuskohteensa sosiaaliseen ja kulttuuriseen todellisuuteen. Sivistysliiton toimintamuotoihin ovat vaikuttaneet valtiovallan tukitoimet ja yleisemmät hallintokäytännöt, jotka on omaksuttu myös järjestötoimissa. Kirjassa kuvataan esimerkiksi sitä strategiatyötä, jolla TSL:n päättäjät ovat viime vuosikymmeninä suunnanneet toimintojaan.

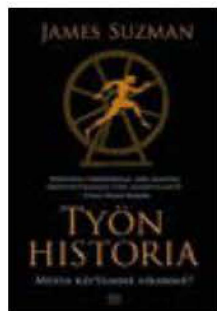
Tuomisto on hyödyntänyt teosta kirjoittaessaan myös lukuisten paikallisten opintojär-

jestöjen aineistoja. Tekijällä onkin syvälinen kokonaisnäkemys järjestötoiminnan kaikista tasoista: paikallisesta, alueellisesta ja valtakunnallisesta. Opintokerhotoiminta ja muut sivistysriennot on esitetty perusteellisesti myös numerotietoina. Jos johonkin haluaisi suunnata kohdennettuja katseita jatkossa, niin opintojärjestöjen vaiheiden kirjaaminen saattaisi lisätä ymmärrystä paikallisen sivistystyön haasteista. Myös sivistysliiton ja sen jäsenjärjestöjen muuttuvien suhteiden intensiivisempi tarkastelu syventäisi ymmärrystämme alati muuttuvista sivistystarpeista.

Työväen Sivistysliitto on saanut arvoisensa historiategoksen. Kirja ei ole pelkästään satavuotisen taipaleen tapahtumien kirjaus, vaan teoksessa kuvataan järjestössä vaikuttaneiden sukupolvien valintoja ja kulloisiinkin yhteiskunnan haasteisiin vastaamista. Näin ollen kirja on myös kunnianosoitus niille lukemattomille puurtajille, jotka ovat vaivojaan säästämättä ahertaneet sivistystoimissa. Tulevaisuudessa-kin järjestölle riittää tekemistä, sillä rauhan, solidaarisuuden, tasa-arvon ja ympäristöhallinnan kysymyksiin ei löydy vastauksia ilman sivistystä. Sivistysjärjestön tehtävänä onkin toimia vastavoimana epähumanille populismille. Sivistyksestä syrjäytyminen on nimittäin yksi osa sitä polarisaatiota, mikä tuottaa kansalaisten välistä eriarvoisuutta.

Hannu Itkonen

professori emeritus, Jyväskylän yliopisto

Työn antropologiaa ajatuksia herätellen

James Suzman. *Työn historia: Mihin käytämme aikamme?* SKS Kirjat, 2022. 339 s. ISBN 978-951-858-286-4.

Sirpaleista tiedonlevitystä ja laskevia kirjojen myyntilukuja haastamaan on noussut viime vuosina niin kutsuttu *Brainy books* -ilmiö. Näitä tietokirjoja luonnehtii pyrkimys haastaa rohkeasti vanhoja käsityksiä kansantajuisesti ja usein myös provosoivasti. Poikkitieteellisissä teoksis-

sa pyritään muutaman sadan sivun synteeseihin, joilla vastataan suuriin tieteellisiin kysymyksiin. Joukon vahvistukseksi on hiljattain saatu myös antropologi James Suzmanin *Työn historia*.

Suzman esittelee heti teoksen alussa rohkean pyrkimyksensä haastaa taloustieteen ka-

pea käsitys työnteosta. Tähän pyrkimykseen nähden teoksessa on käsitelty vain vähän viimeaikaisia taloustieteilijöitä teorioineen. 1700-luvulla eläneen Adam Smithin tai 1900-luvulla vaikuttaneen John Maynard Keynesin käsittely tuskin vakuuttaa nykyekonomisteja. Suzman esittelee suuren joukon ilmiöitä, tutkijoita ja teorioita oppihistorioineen aina ihmisapinan evoluutiosta ja eläinten domestikaatiosta nykypäivän taloudelliseen epätasa-arvoon, tekoälyn ja ilmastonmuutoksen aiheuttamiin huoliin. Teoksessa tutustutaan niin muinaisiin metsästäjä-keräilijöihin kuin liialliseen työnteokoon kuoleviin japanilaisiin. Muutamassa kohdassa Suzman retkeilee kauemmaksi itse työnteosta, mutta palaa lopulta taas itse asiaan. Itse ainakin nautin näistä lenkeistä.

Kuten muistakin yleisteoksista, myös *Työn historiasta* voi aina sanoa puuttuvan jotain. Kuvaavampaa olisi kutsua teosta työn antropologiaksi ja vähemmässä määrin myös arkeologiaksi. Maanviljelykseen päästään teoksen puolenvälin tienoilla, ja ensimmäiseen höyrykoneeseen sekä tehdastyöhön sen jälkeen yllättävänkin nopeasti. Keskiaika ja varhaismoderni aika jäävät kovin viitteellisiksi. Ilkeästi sanottuna teollistumisen syyksi riittää savu-ppi, vaikka nykyluokitsijat pitävät tekno-

logista kehitystä vain yhtenä teollistumisen edellytyksistä. Varhaismodernin toimeentulon, kulutuksen ja yhteiskunnan historiasta saa detaljikkaamman käsityksen esimerkiksi Jan de Vriesin kirjasta *The Industrious Revolution* (2008).

Monien eri teemojen käsittely johtaa myös ongelmallisten väitteiden esittämiseen. Suzman kuvaa 1700-luvulla eläneen väestöteoretikko Thomas Malthusin aliarvostettuna nerona. Kuitenkin moni taloushistorian yleisesitys kuvaa esiteollisen ajan taloutta nimenomaan malthusilaisena taloutena, mikä viitannee Malthusin talousmallin suosioon. Reilumpaa olisi ollut todeta, että Malthus jakaa syystäkin mielipiteitä tutkijoiden parissa. Malthusin teorian ongelmista on kirjoittanut muun muassa Miikka Voutilainen kirjassa *Nälän vuodet* (2017).

Kokonaisuutena *Työn historia* on kuitenkin älykäs ja kiinnostava keskustelunavaus, joka herättää ajattelemaan ja oponoimaan väitteitään. Se on riittävän ilmastavasti kirjoitettu kevyeksi iltalukemiseksi, mutta sen teemat ovat parhaillaan tukevasti kiinni tässä ajassa.

Heikki Kämäräinen

FM, väitöskirjatutkija, Jyväskylän yliopisto

Sosialismin mahdollisuuksia tutkailemassa

Pelle Dragsted. *Pohjoismainen sosialismi: Kohti demokraattista taloutta*. Vastapaino, 2023. 307 s. ISBN 978-952-397-015-1.

Millaisen demokraattisen talouden haluamme rakentaa? Minne me haluamme päästä? Ja miten me pääsemme sinne? Nämä kysymykset tanskalainen kirjailija, aktivisti ja poliitikko Pelle Dragsted esittää tutkiessaan sosialismin mahdollisuuksia pohjoismaisissa yhteiskunnissa. Kirjoittaja hakee vastauksia myös kysymyksiin: Miten demokratia on laajennettavissa talouden piiriin ja työelämäämme? Mitä tarkoittaa omistamisen demokratisointi, ja kenen tulee

loppujen lopuksi omistaa? Miten me luomme talouden, joka tarjoaa yksilölle mahdollisimman paljon vapautta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia ja joka samalla käyttää yhteiskunnan resurssit optimaalisesti?

Dragstedin lähtökohdana on, että ei ole olemassa sen enempää puhdasta kapitalismia kuin sosialismiaakaan. Vaikka kapitalismi näyttäisi olevankin tällä erää niskan päällä, sen kyseenalaistamiselle löytyy runsaasti perusteita,